Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΕΝΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΣΗΣ*

Παυλίνα Καρασιώτου (PhD)
Γενική Γραμματέας Δημοσιονομικής Πολιτικής Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Κοινωνική Πολιτική αποτελεί έναν από τους κεντρικούς πυλώνες του κοινωνικού κράτους και ταυτόχρονα έναν από τους σημαντικότερους διαύλους δημοσιονομικής και εισοδηματικής αναδιανομής[2,3]. Η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί κεντρικό στοιχείο της κοινωνικής πολιτικής, με έντονο δημοσιονομικό αποτύπωμα, ιδίως στο πεδίο της υποχρεωτικής ασφάλισης.

Στην Ελλάδα, η κοινωνική ασφάλιση καλύπτει ένα ευρύ φάσμα κινδύνων –γήρας, αναπηρία, ανεργία, υγεία, ασθένεια και πρόνοια– μέσω ενός εκτεταμένου και πολυεπίπεδου πλέγματος παροχών και θεσμών, με τη λειτουργία αυτή να αποκτά ιδιαίτερη σημασία λόγω της υψηλής εξάρτησης από τη δημόσια χρηματοδότηση. Αξίζει να σημειωθεί ότι ανάμεσα στις χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η Ιταλία και η Ελλάδα βρίσκονται στην κορυφή των χωρών ως προς τη δημόσια χρηματοδότηση των συντάξεων (ως ποσοστό του ΑΕΠ), με την Ιταλία να διαμορφώνεται στο 16,1% και την Ελλάδα στο 16,2% για το 2021[4].

Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη ένταση των δημογραφικών πιέσεων και το μεταβαλλόμενο ευρωπαϊκό δημοσιονομικό πλαίσιο, καθιστούν αναγκαία την

* Το άρθρο πολιτικής συνιστά μεταφορά σε κείμενο της παρέμβασης της γράφουσας στην Ημερίδα «Η Κοινωνική Ασφάλιση μπροστά στις δημοσιονομικές και δημογραφικές προκλήσεις» που έλαβε χώρα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο στις 24 Νοεμβρίου 2025.

2 Βλ. N. Barr, *The Economics of the Welfare State,* 5th ed., 2012, σελ. 97-132.

3 Βλ. N. Barr/P. Diamond, *Reforming Pensions: Principles and Policy Choices,* 2008, σελ. 85-118.

4 Βλ. OECD, *Pensions at a Glance 2025: OECD and G20 Indicators,* 2025, σελ. 225, διαθέσιμο στο link.

επανατοποθέτηση της κοινωνικής ασφάλισης στο επίκεντρο του στρατηγικού σχεδιασμού της δημοσιονομικής πολιτικής, όχι μόνο ως πεδίο κοινωνικής προστασίας, αλλά και ως κρίσιμο παράγοντα μακροοικονομικής σταθερότητας και διαγενεακής ισορροπίας.

II. ΤΟ ΝΕΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο δημοσιονομικής διακυβέρνησης έχει εισέλθει σε μια νέα φάση, μετά την αναθεώρηση των δημοσιονομικών κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης[5,6,7]. Η παραδοσιακή έμφαση σε στόχους πρωτογενών πλεονασμάτων αντικαθίσταται από κανόνες που εστιάζουν στον έλεγχο της αύξησης των πρωτογενών δαπανών ανά Κράτος-Μέλος, λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο του δημόσιου χρέους και τις μεσοπρόθεσμες δημοσιονομικές προοπτικές. Το νέο πλαίσιο είναι δομημένο στη λογική της εφαρμογής «αντι-κυκλικών» πολιτικών: συγκράτηση των δαπανών σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης δημιουργώντας τις συνθήκες εκείνες που θα επιτρέπουν την αποφυγή βίαιων δημοσιονομικών προσαρμογών σε περιόδους οικονομικής ύφεσης.

Οι αλλαγές αυτές έχουν άμεσες επιπτώσεις στον σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής και ειδικότερα στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης, καθώς οι σχετικές δαπάνες συνιστούν δομικό στοιχείο των πρωτογενών δαπανών του Κράτους[8]. Η συμμόρφωση με τα νέα όρια προϋποθέτει μετάβαση από αποσπασματικές παρεμβάσεις σε ένα συνεκτικό πλαίσιο μεσοπρόθεσμου προγραμματισμού. Η μετάβαση σε κανόνα εξέλιξης πρωτογενών δαπανών καθιστά τις κοινωνικές δαπάνες –και ιδίως τις συντάξεις– κεντρικό παράγοντα συμμόρφωσης, καθώς αποτελούν το μεγαλύτερο και λιγότερο ευέλικτο τμήμα των πρωτογενών δαπανών[9].

III. ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η αξιολόγηση της βιωσιμότητας ενός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από το πραγματικό μέγεθος της δημοσιονομικής επιβάρυνσης που αυτό συνεπάγεται για τον Κρατικό Προϋπολογισμό μιας οικονομίας[10]. Οι συνταξιοδοτικές δαπάνες, οι παροχές κοινωνικής προστασίας και οι μεταβιβάσεις προς τους ασφαλιστικούς και προνοιακούς φορείς συνιστούν διαρθρωτικά στοιχεία των πρωτογενών δαπανών και επηρεάζουν άμεσα τη μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική τροχιά της χώρας.

---

5 Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, ΕΕ L, 30.04.2024.

6 Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1264 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, ΕΕ L, 30.04.2024.

7 Οδηγία (ΕΕ) 2024/1265 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών, ΕΕ L, 30.04.2024.

8 European Parliament, *The new EU fiscal governance framework,* 2024, διαθέσιμο στο link.

9 Βλ. C. Mathieu/H. Sterdyniak, *European governance: the new fiscal rules and social spending,* European Journal of Economics and Economic Policies 2/2025, σελ. 189-206, διαθέσιμο στο link.

10 Βλ. OECD, *Pensions at a Glance 2025,* ό.π., σελ. 222 επ.

Υπό το νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο δημοσιονομικής διακυβέρνησης, όπου η έμφαση μετατοπίζεται στον έλεγχο της εξέλιξης των δαπανών, η ποσοτικοποίηση του δημοσιονομικού αποτυπώματος του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Η ανάλυση των μεγεθών του Κοινωνικού Προϋπολογισμού δεν εξυπηρετεί απλώς λόγους διαφάνειας, αλλά αποτελεί βασικό εργαλείο κατανόησης των ορίων, των δυνατοτήτων και των προϋποθέσεων για τη μακροχρόνια βιωσιμότητα του συστήματος, ιδίως σε ένα περιβάλλον αυξημένων δημογραφικών πιέσεων και περιορισμένου δημοσιονομικού χώρου.

Και στην περίπτωση της Ελλάδας, οι προβλέψεις του *Κρατικού Προϋπολογισμού* και ιδίως του *Κοινωνικού Προϋπολογισμού*[11] *για το 2026* καταδεικνύουν τη δημοσιονομική βαρύτητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Αναδεικνύονται ιδίως τα κάτωθι μεγέθη:

- Τα έσοδα των ασφαλιστικών ταμείων ανέρχονται σε *39,9 δισ. €,* εκ των οποίων *20,5 δισ. €* προέρχονται από εισφορές και *15,9 δισ. €* από μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.
- Τα έξοδα ανέρχονται σε *38,9 δισ. €*, με *35,4 δισ. €* για κύριες και *4,4 δισ. €* για επικουρικές συντάξεις.
- Οι μεταβιβάσεις στον ΕΟΠΥΥ ανέρχονται στα *2,2 δισ. €,* στη ΔΥΠΑ στο *1,4 δισ. € και στον ΟΠΕΚΑ στα 3,3 δισ. €.*

Συνολικά, οι μεταβιβάσεις του κρατικού προϋπολογισμού προς το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα αγγίζουν τα *23 δισ. €* και, μαζί με τη μισθολογική δαπάνη του δημοσίου, αποτελούν το βασικό κομμάτι των κρατικών δαπανών.

IV. ΚΥΡΙΕΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Η δημοσιονομική βαρύτητα του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, όπως αναδείχθηκε στην προηγούμενη ενότητα, και το δημοσιονομικό πλαίσιο, καθιστούν αναγκαίο, η όποια παρέμβαση πολιτικής να μην περιορίζεται στη διαχείριση των άμεσων αναγκών και τυχόν πιέσεων, αλλά να στοχεύει στη διαρθρωτική ενίσχυση της βιωσιμότητάς του, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Στο πλαίσιο αυτό, οι παρεμβάσεις που έχουν προωθηθεί τα τελευταία έτη στην Ελλάδα, στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης, δεν αποτελούν αποσπασματικές διορθώσεις, αλλά μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής που επιχειρεί εξισορροπήσει τη δημοσιονομική σταθερότητα με την επάρκεια των παροχών (χωρίς οριζόντιες περικοπές ή λοιπές αρνητικές επιπτώσεις στις συντάξεις), τη μείωση του κόστους ασφάλισης και την ενίσχυση των κινήτρων απασχόλησης. Ενδεικτικά αναδεικνύονται οι κάτωθι παρεμβάσεις οι οποίες αφενός είναι ενισχυτικές του εισοδήματος των συνταξιούχων, αλλά και της απασχόλησης, ταυτόχρονα όμως σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν εντός των δημοσιονομικών ορίων και δυνατοτήτων της χώρας:

- Η κατάργηση της εισφοράς αλληλεγγύης[12].
- Η εφαρμογή από το 2023 μόνιμης ετήσιας αύξησης των συντάξεων βάσει συντελεστή που προκύπτει από το άθροισμα του ετήσιου ποσοστού μεταβολής του Ακαθάριστου Εγχώριου

[11] Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, *Εισηγητική Έκθεση Κρατικού Προϋπολογισμού Οικονομικού Έτους 2026,* 2025, διαθέσιμη στο link.

[12] Βλ. άρθρο 121 ν. 4799/2021 (Α΄ 78)· και άρθ. 177 ν. 4972/2022 (Α΄ 181).

Προϊόντος (ΑΕΠ) συν το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) του προηγούμενου έτους, διαιρούμενο διά του δύο (2), και δεν υπερβαίνει το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού ΔΤΚ.

- Ο συμψηφισμός της αύξησης των συντάξεων με την προσωπική διαφορά (50% στο 2026 και 50% το 2027)[13].
- Η μονιμοποίηση της ενίσχυσης των 250€ για χαμηλοσυνταξιούχους[14].
- Η μεταρρύθμιση στους όρους καταβολής εισφορών και μη περικοπής της σύνταξης των ενεργών συνταξιούχων όταν αναλαμβάνουν απασχόληση[15].
- Η σταδιακή μείωση ασφαλιστικών εισφορών (1 ποσοστιαία μονάδα το 2025 και 0,5 από το 2027)[16].

Οι παραπάνω παρεμβάσεις δεν αποτελούν απλές τεχνικές ρυθμίσεις ουδέτερου χαρακτήρα, αλλά αντιθέτως εδράζονται στη φιλοσοφία της σταδιακής προσαρμογής, της καθιέρωσης προβλέψιμων κανόνων και της ενίσχυσης της ανταποδοτικότητας του συστήματος. Η λογική τους δεν εξαντλείται στη δημοσιονομική εξισορρόπηση, αλλά επεκτείνεται στη δημιουργία σταθερών κανόνων, στην ενίσχυση των κινήτρων απασχόλησης και στη σταδιακή αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των ασφαλισμένων. Με αυτό τον τρόπο, λειτουργούν ως γέφυρα ανάμεσα στις άμεσες ανάγκες και στις μακροπρόθεσμες απαιτήσεις ενός συστήματος που οφείλει να παραμένει λειτουργικό, προβλέψιμο και ανθεκτικό.

V. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Οι δημογραφικές πιέσεις, μέσω της γήρανσης του πληθυσμού ή της υπογεννητικότητας, συνιστούν τον σημαντικότερο μακροπρόθεσμο κίνδυνο για τη βιωσιμότητα της κοινωνικής ασφάλισης[17], όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, η ενίσχυση της οικογένειας και της συμμετοχής στην αγορά εργασίας αποκτά χαρακτήρα διαρθρωτικής δημοσιονομικής πολιτικής[18].

Στην ελληνική έννομη τάξη, σχετικές παρεμβάσεις που έχουν προωθηθεί τα τελευταία χρόνια προς την κατεύθυνση της άμβλυνσης των επιπτώσεων και της παροχής κινήτρων της γονεϊκότητας αποτελούν:

- Η φορολογική μεταρρύθμιση με τον ν. 5246/2025 (Α΄ 198), που εισήγαγε αυξημένες φορολογικές ελαφρύνσεις ειδικά για οικογένειες με παιδιά και για τους νέους κάτω των 30 ετών, ενισχύοντας σημαντικά το διαθέσιμο εισόδημα.

---

[13] Βλ. άρθ. 265 ν. 5259/2025 (Α΄ 228).
[14] Βλ. άρθ. 72 ν. 5217/2025 (Α΄ 162).
[15] Βλ. άρθ. 27 ν. 4670/2020 (Α΄ 43)· άρθ. 81 ν. 4676/2020 (Α΄ 67)· άρθ. 53 ν. 4777/2021 (Α΄ 25)· και άρθ. 114 ν. 5078/2023 (Α΄ 211).
[16] Βλ. άρθρο 12 ν. 5162/2024 (Α΄ 198).
[17] Βλ. European Commission, *2024 Ageing Report Economic and budgetary projections for the EU Member States (2022-2070),* Directorate-General for Economic and Financial Affairs, 2024, διαθέσιμο στο link.
[18] Βλ. OECD, *Fertility, Employment and Family Policy. OECD Social Policy Division,* 2023, σελ. 30-33, διαθέσιμο στο link.

- Η θεσμοθέτηση του επιδόματος γέννησης και η σταδιακή αύξησή του με τον ν. 4659/2020 (Α΄ 21) και τον ν. 5092/2024 (Α΄ 33).
- Η επέκταση της άδειας μητρότητας και στις αυτοαπασχολούμενες και τις αγρότισσες με τον ν. 4808/2021 (Α΄ 101).

Οι παραπάνω νομοθετικές παρεμβάσεις και πολιτικές δεν αντιμετωπίζουν απλώς υφιστάμενες κοινωνικές ανάγκες, αλλά λειτουργούν συμπληρωματικά προς το ασφαλιστικό σύστημα, επηρεάζοντας θετικά την απασχόληση, ενισχύοντας την οικογένεια και τη γονεϊκότητα και παρέχοντας κίνητρα για τόνωση της γεννητικότητας. Με αυτούς τους τρόπους συνεισφέρουν ουσιαστικά στην αύξηση της βάσης των ασφαλιστικών εισφορών, κάτι που ήδη τα τελευταία χρόνια έχει ισχυρό αποτύπωμα στις εισπρακτέες και στις εισπραχθείσες ασφαλιστικές εισφορές, χωρίς να υπάρξει καμιά αύξηση (αντιθέτως υπήρξε μείωση) των συντελεστών.

VI. ΘΕΣΜΟΙ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑΣ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Σε αυτό το πολυπαραγοντικό πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης, εξίσου στρατηγικό ρόλο διαδραματίζει και η παρουσία και η ενίσχυση θεσμών που υποστηρίζουν τη μακροχρόνια σταθεροποίηση του συστήματος, είτε μέσω της διαχείρισης αποθεματικών κεφαλαίων, είτε μέσω της διασποράς των κινδύνων. Στην ελληνική περίπτωση διακρίνονται δύο βασικοί τέτοιοι θεσμοί.

Πρώτον, το *Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ)*, το οποίο συστάθηκε με το άρθρο 149 του ν. 3655/2008 (Α΄ 58), με σκοπό να δημιουργήσει ένα αποθεματικό για τη διασφάλιση των συντάξεων των νέων γενεών, ιδίως σε περιόδους αυξημένων δημοσιονομικών πιέσεων. Κατά το έτος 2026, το σωρευμένο κεφάλαιο του ΑΚΑΓΕ ανέρχεται περί τα *2,9 δισ. €*[19].

Δεύτερον, το *Ταμείο Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης (ΤΕΚΑ)*, το οποίο συστάθηκε με τον ν. 4826/2021 (Α΄ 160). Το ΤΕΚΑ αποτελεί αναμφίβολα μια εμβληματική κοινωνικοασφαλιστική μεταρρύθμιση στη χώρα, ενώ συνιστά κεντρική θεσμική καινοτομία στην υποχρεωτική ασφάλιση, καθώς εισάγει –για πρώτη φορά– την κεφαλαιοποιητική αρχή στο ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Η εισαγωγή της κεφαλαιοποίησης συμβάλλει εν τοις πράγμασι στη διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης των συντάξεων και στη μείωση της έκθεσης του συστήματος στον δημογραφικό κίνδυνο, ενώ τονώνει την επαφή των ασφαλισμένων με την αξία της σώρευσης των ασφαλιστικών εισφορών τους καθ' όλο τον εργασιακό βίο, αυξάνοντας τα κίνητρα για αναζήτηση δηλωμένης απασχόλησης. Στο πλαίσιο αυτό, αποτελεί επιτακτική ανάγκη η μεταρρύθμιση του ΤΕΚΑ να υλοποιηθεί αποτελεσματικά και να εγκαθιδρυθεί στη συνείδηση των νέων ασφαλισμένων. Κρίσιμες παράμετροι σε αυτή την κατεύθυνση αποτελούν: (α) η ενίσχυση της διοικητικής επάρκειας του Ταμείου, (β) η ανάπτυξη μιας συνεκτικής επενδυτικής στρατηγικής και πολιτικής μακροπρόθεσμου ορίζοντα, με γνώμονα τη μεγιστοποίηση των μελλοντικών συνταξιοδοτικών ωφελειών για τους ασφαλισμένους, και (γ) η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ασφαλισμένων.

[19] ΥΠ.ΕΘ.Ο., *Εισηγητική Έκθεση Κρατικού Προϋπολογισμού Οικονομικού Έτους 2026,* ό.π.

VII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Κοινωνική Ασφάλιση δεν αποτελεί έναν «απομονωμένο» τομέα κοινωνικής πολιτικής, αλλά έναν σημαντικό μηχανισμό μέσω του οποίου η δημοσιονομική στρατηγική μετασχηματίζεται σε κοινωνική προστασία και σταθερότητα, διασφαλίζοντας διαγενεακή ισορροπία. Η έκταση των κρατικών μεταβιβάσεων προς το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης επιβεβαιώνει ότι η βιωσιμότητά του επηρεάζει άμεσα τη συνολική δημοσιονομική αντοχή της χώρας, καθώς και την ικανότητα άσκησης πολιτικής σε άλλους τομείς δημόσιας δράσης.

Η μετάβαση στο νέο ευρωπαϊκό δημοσιονομικό περιβάλλον, με την αυξημένη έμφαση σε κανόνες εξέλιξης/ορίων πρωτογενών δαπανών, καθιστά ακόμη πιο αναγκαία τη μετατόπιση από αποσπασματικές προσεγγίσεις προς έναν συνεκτικό μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό. Σε αυτό το πλαίσιο, το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα καλείται να λειτουργήσει εντός σαφών δημοσιονομικών περιορισμών, χωρίς να υπονομεύεται ο πυρήνας της κοινωνικής προστασίας.

Οι μεταρρυθμίσεις και οι παρεμβάσεις των τελευταίων ετών κατέστησαν εφικτές, ακριβώς επειδή η δημοσιονομική πολιτική ακολούθησε μια πορεία αποκατάστασης αξιοπιστίας, ισορροπίας και προβλεψιμότητας. Με άλλα λόγια, η δημοσιονομική εξυγίανση δεν είχε μόνο μακροοικονομική σημασία, αλλά δημιούργησε και τον αναγκαίο δημοσιονομικό χώρο για στοχευμένες βελτιώσεις στην κοινωνική ασφάλιση, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών. Ταυτόχρονα, η ίδια αυτή ισορροπία δεν μπορεί να θεωρείται μόνιμη κατάκτηση. Η οικονομική ύφεση αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο των οικονομικών κύκλων και, συνεπώς, η διατήρηση δημοσιονομικών περιθωρίων και θεσμικών μηχανισμών που μπορούν να αντιμετωπίσουν αυτούς τους κραδασμούς οφείλει να αποτελεί για τις κυβερνήσεις διαρθρωτική αναγκαιότητα και όχι συγκυριακή επιλογή. Από αυτή την οπτική, η δημοσιονομική σύνεση δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά προϋπόθεση ανθεκτικότητας, έτσι ώστε, για παράδειγμα, το ασφαλιστικό να μην αναγκάζεται να προσαρμόζεται βίαια σε δυσμενείς φάσεις του οικονομικού κύκλου.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι πρόσφατες παρεμβάσεις αποκτούν περαιτέρω στρατηγική αξία, καθώς επιχειρούν να ισορροπήσουν τρεις στόχους: (α) να μειώσουν το κόστος ασφάλισης και να ενισχύσουν τα κίνητρα απασχόλησης, (β) να εγκαθιδρύσουν κανόνες προβλεψιμότητας και επάρκειας παροχών (ιδίως μέσω μηχανισμών αναπροσαρμογής) και (γ) να βελτιώσουν τη λειτουργία του συστήματος χωρίς οριζόντιες λύσεις περικοπών που θα υπονόμευαν την εμπιστοσύνη.

Η δημογραφική πρόκληση συνιστά τον κύριο παράγοντα κινδύνου για την επόμενη περίοδο. Η γήρανση και η υπογεννητικότητα επηρεάζουν ταυτόχρονα τη μελλοντική βάση εισφορών και τη δυναμική των δαπανών συντάξεων, υγείας και μακροχρόνιας περίθαλψης. Κατά συνέπεια, οι πολιτικές στήριξης της οικογένειας, της γεννητικότητας, αλλά και της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται ως «παράλληλες» κοινωνικές δράσεις, καθώς αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής βιωσιμότητας του ασφαλιστικού, συνδεόμενες με την επέκταση και ενίσχυση της παραγωγικής και ασφαλιστικής βάσης. Όσο περισσότερο ενισχύεται η απασχόληση και η παραγωγικότητα, τόσο ισχυρότερη γίνεται η χρηματοδοτική βάση του συστήματος και τόσο μειώνεται η ανάγκη για διαρκώς αυξανόμενες κρατικές μεταβιβάσεις. Στο πλαίσιο αυτό, καθοριστικό ρόλο στη μακροχρόνια σταθεροποίηση διαδραματίζουν και οι θεσμοί

που ενσωματώνουν τη λογική της διαγενεακής εξομάλυνσης και της απορρόφησης μελλοντικών κραδασμών, όπως το ΑΚΑΓΕ και το ΤΕΚΑ.

Συνολικά, η κατεύθυνση πολιτικής που αναδύεται είναι η μετάβαση από βραχυπρόθεσμες διορθώσεις σε ένα μοντέλο «ανθεκτικού ασφαλιστικού» που λειτουργεί εντός του νέου ευρωπαϊκού πλαισίου, στηρίζεται σε δημοσιονομική συνέπεια και συνδέεται με ευρύτερες πολιτικές απασχόλησης και δημογραφικής ενίσχυσης. Η διατήρηση ενός υγιούς και συνετού δημοσιονομικού περιβάλλοντος παραμένει η αναγκαία βάση πάνω στην οποία μπορεί να στηριχθεί η σταθερότητα, η ανταποδοτικότητα και η μακροχρόνια βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα. ❑